

Нроп

ISSN 0207-6543

2001

Жанкёозла

Хар жыл сайын жаздан биринчи хапар билдириучю, узая баргъан къышны уа жанкёозла бла ашырычу март айы келгенди.

Аналарыбызны байрамы, жангыргъан табийгъатны, жангы ёмюрню, жангы мингжыллыкъны да биринчи жазыны байрамы.

Бу кюнде биз барыбыз да аналарыбызны, эгечле-рибизни, битеу да тиширыулананы сыйлы байрамлары бла алгъышлай, алагъа тюрлю-тюрлю саугъала этиучюбюз. Аланы къууанчлы кюнлери кёп болурун сюйгенибизни айтычубуз. Журналыбызны бу номери да алагъа аталып чыгъады.

Бир талай заман мындан алгъа Жазны биринчи байрамын огъурсуз адамла бизден сыйыргъан эдиле. Алай, Аллахны ахшылыгъындан, тюзлюк хорлап, байрамыбыз жангыдан къайтханды. Энди ол бютюн да ариу жашнайды. Алайды да, багъалы аммала, анала, эгешчиклерибиз да, «Нюр», сизге къууанч нюрюн жая, жанкёоз гюллерин узатады, байрамыгъыз бла къызыу алгъышлайды!

«НЮР»

АНАМ

Анам, анам, тынгыла
Мени жазган назмуна,
Сени атынг айтылган
Бир-эки-юч айтымга.

Хар кюнден да мен санга
Болушурга сюеме.
Ишингден арып келсенг,
Жарык болуп тюбейме,

Ыразы этеме деп,
Юй тизгинин жыяма,
Келюнге жетеме деп,
Мен адырла жуама.

Эшикте кьарчыкь жауса,
Мен кьарчыкьны кюрейме,
Юйден тышына чыкьсанг:
«Абынма, анам!» – дейме.

Бепайланы Жаннет,

АНАМА

Мени бек скойген анам,
Сени сыйлы кереме,
Санга атап назмуму
«НЮР» журналга иеме.

Сенден татлы жан болмаз,
Ана кыйыны – уллу,
Сенсиз муратым толмаз,
Сен – ююю жылыуу.

Аны билип, анама
Мен кеп насып тилейме:
Ариу, жарык ышара,
«Кеп жыл жаша сен!» – дейм

Байтуганланы Мухамма

ЭРТТЕННИГИ ЧЫКЪ

Къалай ариуду агъач ичинде тала!
Артыкъ да эрттен бла кюн жангы
тийген заманда. Ол табийгъат сокъ-
гъан бек ариу кюйюздю. Тап, андан
да ариуду. Анда кюйюзде болмагъан
затла да бардыла. Аланы юсюнде уа,
ууакъ инжи минчакъла тегюлгенча,
бир жылтырагъан затла.

Кюн таякъла жетгенлей, ала тюр-
лю-тюрлю бояула бла жанадыла. Ала
гюллю талагъа кезюнгю къаматхан
ариулукъну саладыла. Ол ариулукъ
жуугъанча, жюрегинг таза болады.
Келюнг кетюрюледди. Жюрекге къуу-
анч къанатла битедиле.

Ол жылтырагъан затлагъа къолунг
бла тиерге излейсе. Сора гюллени
чапыракъларына ийилесе. Къолунг
алагъа тийгенлей, чыкъ тамычыла,

жылтырап, жерге агъадыла. Аланы
алып, ызларына салырынг келеди.
Алай не мадар!.. Сейирсинип, тегере-
гинге къарайса. О, Аллах, сен бизге
къаллай кеп ариу да, иги да затла,
байлыкъ да бергенсе! Биз алыкъа ала-
ны эсге ала да, кере да, багъасын
чыгъара да, уллу Аллахха, табий-
гъатха да ыспас эте билмейбиз!

Ол сагъышла бла, чыкъда жуу-
унганча, жюрегим таза, келюм да
жарыкъ, саным да женгил болуп, элге
къайтдым. Ызымдан, тау башындан
манга сейирсингенча, бир ариу ма-
рал къарай эди. Уучу эгерим да, мени
ангылагъанча, тынгылап келе эди. Ол
кюнден сора мен уугъа барыуну
къойдум.

Къаракетланы Юсуф

Жангыргъан Малкъарыбыз

Мартда дагъыда бир сыйлы байрам барды. Ол Малкъарны жангырыууну байрамыды. Биз аны аины жыйырма алтысында белгилейбиз.

Ол бизни къыраллыгъыбызны да байрамыды. Къабарты халкъ бла бир юйорде, Къабарты-Малкъар Республиканы байрагъыны тюбюнде биз жангы жашауубузну къурайбыз. Бизни граждан эркинликлерибиз битеу да Россей Федерациясыны инсанларыны эркинликлери бла тенгди. Ишде, окъууда, солууда, неде да.

Бизни, биринчи классдан башлап, Университетге дери ана тилибизде окъургъа эркинлигибиз барды. Ана тилибизде радио-телевидения бериулеге къарайбыз, «Заман» газетибизни, «Нюр» журналыбызны окъуйбуз. Миллет литературабыз, театрыбыз, тойчула ансамблибиз бар. Илму бла кюрешген малкъарлы жашла бла къызланы битеу да Россейде сыйлы кёредиле. Халкъыбыз спортда жетишимли болгъан жашларыны, къызларыны атларын да къууанып эшитиучюдү.

Дагъыда бизни къууандыр-

гъан бир сейирлик шарт: бийик билимли адамларыны саны бла (халкъыбызны санына кёре терегенде) Малкъар Россейде биринчи жерни алады. Аны юсюнден

ара басма да жаза тургъанды.

Заман да бара, халкъыбыз, уллу-гитче кыйынлыкъланы да хорлай, кесини тамблагъы кюнне таукел атлайды.

Биринчи устазым

Биринчи устазым Гыллыланы
Магометни кызы Маржаннга атайма

Мени суйген устазым
Бизге дерсле береди.
Хар кюнден эрттенликде
Ол ашыгъып келеди.

Биз окъугъан отоугъа
Ол ышарып киреди.
Ким къалай окъугъанын
Бизге сормай биледи.

Кёп сейирлик затланы
Юслеринден хапарлай,
Мени суйген устазым
Ишлеп турады алай.

Мзаланы Земфира,
Тёбен Чегем эл.

Ана

Ананы суйген
Отда да куймез,
Ананы суйген
Къыйынлыкъ кёрмез.

Анадан сыйлы
Жокъду бир киши,
Игиди аны
Хар этген иши.

Баланы болса
Ачыкъ жүреги,
Ананы болур
Къабыл тилеги.

Иги баланы
Хар ана сюер,
Аман балагъа
Хар ана кюер.

Узденланы Руслан

Ана

Ана деген татлыды.
Ана тилеги – ариу.
Аны айтхан алгъышы
Дайым биргенге болур.

Ана суйгенча, сени
Суймез бир башха адам.
Ол жарытыр кеченги
Керекли кюнде, баям.

Мзаланы Зульфия

Менц анам

Анадан татлы болмаз,
Анадан киши тоймаз.
Ана деген багъалы,
Жюреги халал аны.

Ана деген ач къалмаз,
Аны жел, боран алмаз.
Ана къыйыны – уллу,
Кимден да чомарт – къолу.

Мурзаланы Карина

Ана

Ана ишден келеди,
Къууанчлы, жарыкъ.
Ол арбазгъа киргенде,
Хар не да жарып.

Сабийлери келирге
Хазырлайды аш,
Аны алай кёргенде,
Къайгъыларым тас.

Беппайланы Мадина,

ДАУУТ

Эртте заманлада Чегемде Уллу Кам деген элде Дауут деп бир уучу жашагъанды. Бир кюн ол уугъа баргъанды. Кёп айланганды. Алай бир кийик жаныуар да атмай, бийик къаяны аллында ариу талачыкыгъа чыкыгъанды. Таланы бир жанында, къаядан юзюлген уллу ташны къатында кийикни кёргенди. Аны атаргъа деп, садагын тартханды. Иги къараса уа, ол кийик, неге эсе да адыргы этип, тегерек айланганын эслегенди. Бир кесекден кийик, Дауутну аллына чабып келип, дагыда артха къачханды. Ол ана кийик уучудан бир зат тилегенге ушай эди.

Дауут кийикни къатына барды. Къараса – кийик улакчыкыны аягы таш тюбюнде къалып!

Дауут, амалсыз болуп, ары-бери чапхан кийик аны анасы болганын ангылады. Сора, мычымай, уллу ташха имбашын салып, ёрге кётюрдю. Кийик улакчыкыны бутун таш тюбюнден ычхындырды. Улакчыкы, арлакы сюркелип, атлаялмай, жыгылды. Ана кийик, уучудан да къоркъмай, чабып, улакчыкыны бутун жалап башлады.

Дауут терк окъуна, дарман хансла жыйып, башлыкы къанатындан да журунчукы жыртып, улакчыкыны бутун байлады.

Ана кийик, асыры къууангандан, уучуну бетин жалап, улагыны къатында тохтады. Ийисеп, жалап, ёрге

къобарды. Бир кесекчикден а ана кийик да аны жанында улакчыкы да, акъсай-акъсай, агъачха кирип кетди-ле.

Дауут, кийиклеге тиймей, ызларындан къарап турду. Бир кесекден а кеси да ол ташны аунасында солургъа олтурду. Ол бек арыгъан эди. Алайда жукълап къалгъанды.

Уяннганда, аны къатында бир къарт киши олтуруп тура эди. Дауут, секирип туруп:

– Сен кимсе? Не адамса? – деп соргъанды.

Къарт киши да, ёрге туруп, Дауутха ыразы болуп къарагъанды.

– Мен кюн тейрисиме. Атым Даулетди, – дегенди.

Дауут кюн тейрисине сейир этгенди. Къоркъунуп, артха тургъанды.

– Къоркъма, мен санга хата этерик туюлме. Сени игилигинг ючюн, кёкге алып кетерикме. Кесими орунума кюн тейриси этерге, – дегенди.

– Угъай, мен атама, анама къайтыргъа сюеме. Ала сакълап турадыла. Къайтмасам, анам жилярыкъды.

– Мен сени игилигинги алагъа айтып, къууандыргъанма. Энди сен ёмюрден ахыргъа да атанга, ананга кюн болуп, тийип турлукъса, – деп, кюн тейриси Даулет Дауутну кёкге алып кетгенди.

Тёппеланы Раиса,
10 жыл.

Беш алдым да, кыуандым.

Кеч кыалып, школгъа жетдим,
Тенглеримден уяла.
Алагъа хата этдим,
Замансыз эшик кыагъа.

Терс кыарады устазым
«Олтур» – деп, мудах айта.
Кесим да бек уялдым,
Шинтигиме олтура.

Устаз кеп соруу берди,
Тынгылы жууап этдим.
Бир кесекден: «Беш», – деди.
Кыуанып, кекге жетдим.

Дерслеримден сора мен
Юйге ашыгып келдим.
Дерсде алгъан «бешими»
Анама саугъа этдим.

*Асанланы Мадина,
Кенделен эл.*

ЫННА

Жаз башы кесин алыкъя артыкъ эркин жүрютмесе да, эрттенлик ариу эди, къяуанчлы. Жазгъя тансыкъ болуп тургъан сабийлеге уа бютюн да – кюн таякъчыкъ жүрегинги теренине кирип, дыгъыл эте тургъанча. Аслан да шуёхлары бла кюн кепчитген талачыкъда топну къяуууп айлана эди. Баш орамдан келген жашла топ ойнай биле эдиле. Тюп орамдагыла уа – бир баштёбенле! Аслан алай къозуй эди. Анга къошулуп дагыда ынна жүрегин жара эди – тюз да Аслан топну баш орамдагыланы вороталарына урама дегенлей:

– Аслан, балам, лёкъумчукъ къябарменг? – дейди да къячырады.

Ынна биледи Аслан жылы татлы лёкъумну бла сууукъ айранны бек суйгенин. Алай бусагъатчыкъда аны къяйгысы олмуду?!

Алай бла, эсеп 3:5 болгъанда, Аслан къол булгъады да кетди: «Сизни бла не оюн этерге боллукъду?!» – дегенча, нёгерлерине да терс къарап.

Кечени узунуна уа кёзюне жукъя

кирмеди. Не зат этип къяпдырсын адам бу баш орамчыланы тиллерин деп. Жазны жаз узуну – къят да кет! Тейри былтыр, къягъыт жилинла этип эришгенде уа, биз хорлагъан эдик. Ол оюм жүрекке бир кесек сабырлыкъ берди. Аслан жукъягъа батып бара эди, кёз аллында уа – Альберт. Анга къарап, ол алай жарыкъ кюледи, бешинчи гол ургъанына къяуана болур.

Ынна уа къяйтарып-къяйтарып:

– Бир затны адам бир бек суйсе, умутуна жетмей къялмайды, – дейди. Аны ауазы къяйдан эсе да узакъдан эшитиле кетди да, тохтап къялды.

Эрттенликде уа баш орамны жигит футболчулары тюп орамчыланы сакълап суюле эдиле. Эсеп 4:4 болду. Кёлкъялдысыз айырылдыла. Алай ол алыкъя жетишим туюл эди. Тюп орамчылагъа.

Экинчи ыйыкъда оюнда эсеп 4:6 эди. Баш орамчыла мудах эдиле. Аслан аланы ангылай эди. Аланы ынна да ангылай эди. Ангыламаса, юйге чакъырып, жатма тубюнде олтуртуп, сууукъ айран бла жылы, татлы лёкъумла берип, сыйлап, ариу айтып, тынчайтмаз эди.

Балаланы Фатимат, 18-чи школ

АГЪАЗ БЛА ГЫЛЫУ ЧЫЧХАН

Агъазчыкъ, талай жылны эски жерледе жашагъандан эригип, бир жангы мекам ишлерге таукел болгъанды. Къадалып кюрешип, кёлуне жарашхан орун жарашдыргъанды. Сора бир жол, Гылыу чычханнга тюбегенде, юй халыны хапарын анга айтханды. Гылыу аны къош къолайын кёрюрге келгенди. Агъазны мекамыны тегерегине айланганды. Абына, сюрюше, ары киргенди, бери чыкъгъанды. Эшик, терезесин тертегенди.

— Алан, Агъаз, асыры жарыкъды. Бир къауум жерлерине къарасакъ, бу мекам бизге жарарыкъды, — дегенди.

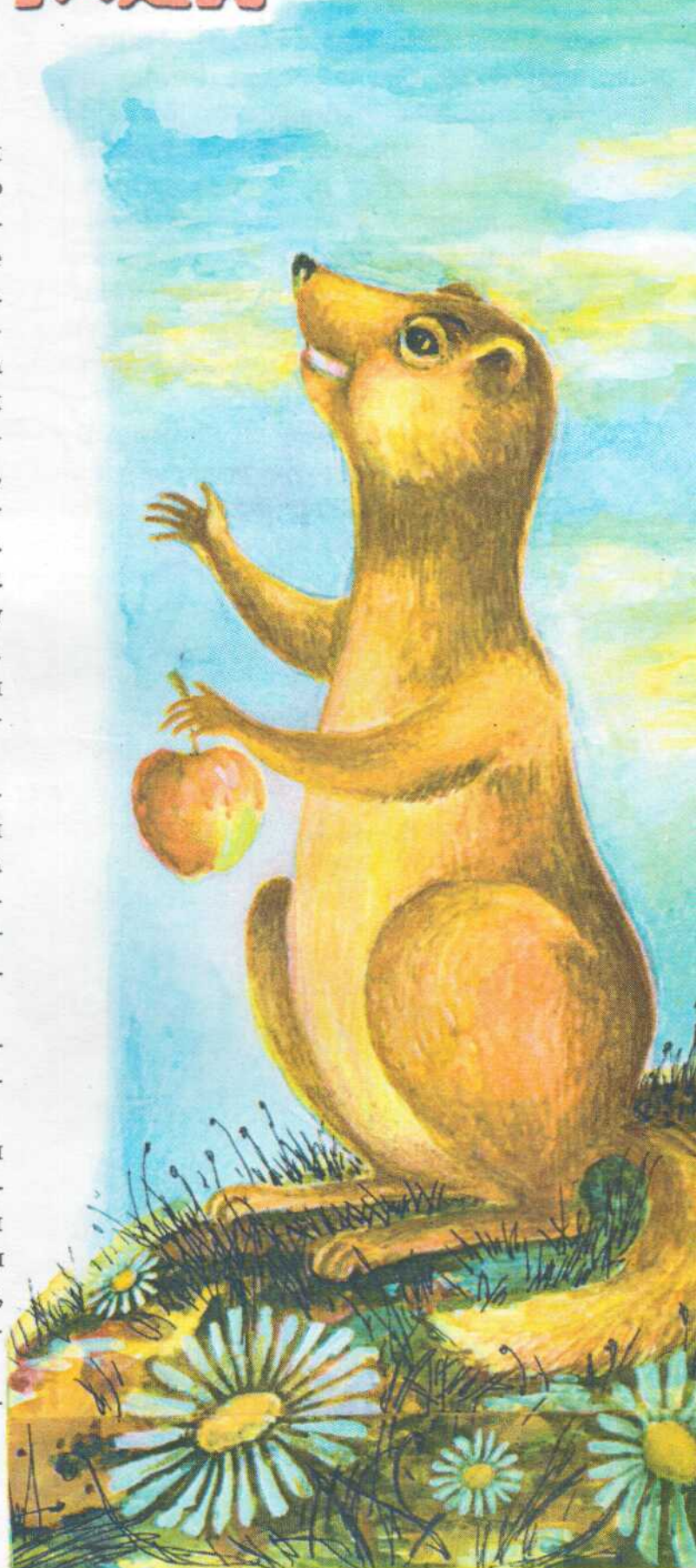
— Да, къарындашым, жарыкъны нек жаратмайса? Аны да кёрейик, — деп къулакълагъанды Агъаз.

— Ма, тыпыр ташын былай салайыкъ. Чигинжилерин жерлеринден алайыкъ. Бирин артха, бирин алгъа салайыкъ. Башын да къарап-къарагъынчы топуракъ бла жабайыкъ, — деп, кесин Агъазны мекамына жарашдыргъанды.

Агъаз сагъышланганды. Гылыуну иш усталыгъы алаамат болмагъанын да ангылагъанды.

Болса да Агъазчыкъ, кече-кюн демей, мекамыны хар жерине сынчылап къарагъанды. Жепи жерлерин жамагъанды. Сора, ишин тынгылы бошап, бир зауукълу солуюм деп, ырахатланып, кюн тууушка жатханды.

Къырау гылыу чычхан, жер тюбюнден чыгъа келип:

– Ыхы, – дегенди, кёзлерин сюзюлтюп. – Энди барайыкъ. Баш къурулушчуну – Жубуранны табайыкъ. Аны оноуна бир къарайыкъ.

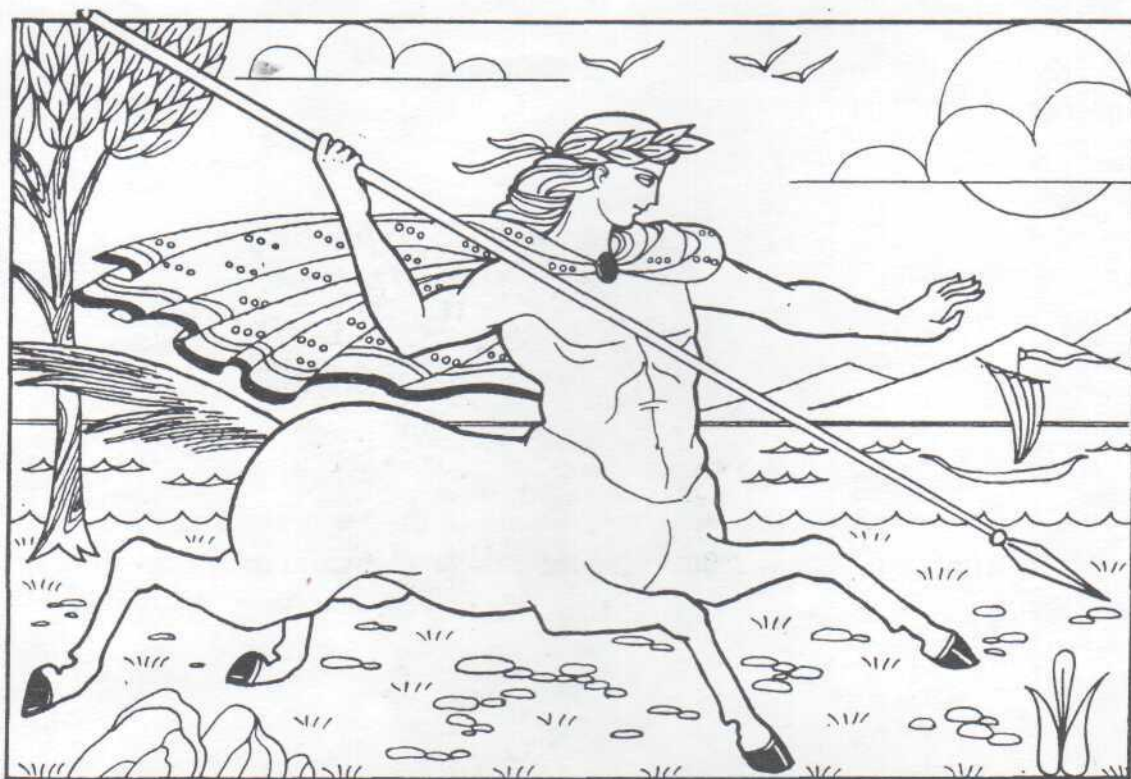
Кюнлени биринде Жубуран быланы межамларына къараргъа тапхыны-учхуну бла келгенди. Гылыу да, хар заманда этиучюсюча, быллагъа жол башчылыкъгъа ийлешгенди. Ыспасны, махтауну да кесине алыргъа кюрешгенди. Жубуранчыкъла Агъазны межамыны тегерегине айлангандыла. Ары кирип, бери чыкъгъандыла. Сора, кеслери алларына кенгеш этгендиле. Межамны уа Агъазгъа жараулугъа санагъандыла.

– Гылыу, – дегенди Жубуран. – Бу межам ол биз ишлеучю уялагъа ушмайды. Хар жанына эшиги, терезеси

да эркин. Асыры жарыкъды. Жарыкъ жерде сени кёзлеринг къамарла. Бу Агъазны юю болгъаны кёрюнюп турады. Сен, къышны къой, жайда окъуна жер тубюнде къарангыда жашайса. Хатангы да букъдурургъа кюрешесе. Чычханчыкъла окъуна сенден тарыгъа башлагъандыла. Къуру «кесим, кесим» деп тураса. Энди уа кесинги Агъазгъа тенг этерге кюрешесе. Агъаз а бир да хатасызды. Ниети акъча, юю да жарыкъды. Сени уа юйюнг къарангы кирик, ниетинг да къарады. Акъ бла къара къарындаш туюкдюле. Сагъыш эт да, жерингде тур.

*Газаланы Исхакъ,
Огъары Чегем*

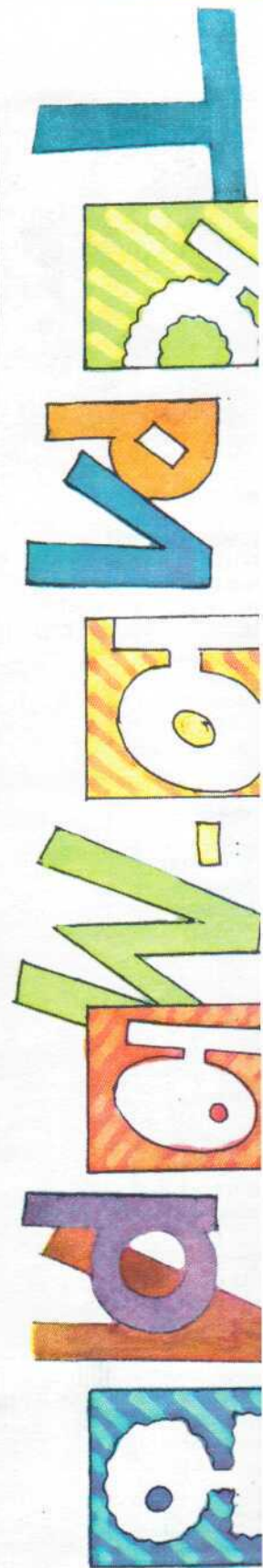

КЕНТАВРЛА

Адам башлы атны (кентаврны) эки тюрлю суратында бир талай башхалыкъ барды. Аланы табыгъыз.

Андан сора уа, тийишли бояулары алып, суратланы боягъан этигиз.

«НЮР» / «Свет» / № 3

ЕЖЕМЕСЯЧНЫЙ
ЖУРНАЛ
МИНИСТЕРСТВА
ПЕЧАТИ И ИНФОРМАЦИИ,
СОЮЗА ПИСАТЕЛЕЙ КБР

Выходит
с января 1982 года

На балкарском языке

Главный редактор
С. Мусукаева

Редколлегия:
З. Айшаева
Т. Биттирова
Э. Гуртуев (отв. секр.)
И. Маммеев
М. Ольмезов
М. Табаксоев
А. Теппеев

Худож. редактор
Ю. Алиев

Рисунки
Дроздовой Е. В.
Аккизовой И. Я.
Алиева Ю. М.

Сдано в набор
20.12.00
Подписано к печати
20.01.01
Формат 60x90¹/₄,
Бумага офсетная № 1
Гарнитура литературная
журнальная рубленая
Печать офсетная
Усл. кр.-отт. 8
Усл. печ. 2
Уч.-изд. л. 2,7
Тираж 1 500 экз.
Заказ № 423
Индекс 73908
Рег. № Н-0064
В розницу — цена свободная

Адрес редакции:
360000, Нальчик,
ул. Головки, 6

Полиграфкомбинат
им. Революции 1905 года
Мининформпечати КБР
Нальчик, пр. Ленина, 33

МЕН **ТАНЫШАЙЫКЪ:**
Тилланы Кулизарма